

Általános műszaki információk

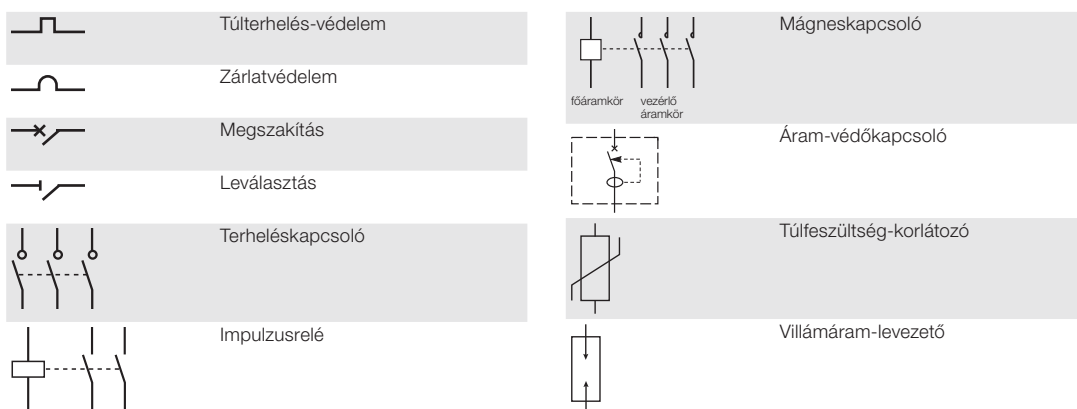
Villamos kifejezések és szabványok	H2. oldal
Kaszádolás	H5. oldal
Kioldási görbék	H8. oldal
Érintésvédelmi rendszerek (TT, TN, IT).....	H9. oldal
Túlfeszültség-védelem	H11. oldal
Kábelek maximális hossza a terhelés függvényében	H13. oldal
Motorindítás és motorvédelem.....	H14. oldal

Általános műszaki információk

Villamos kifejezések és szabványok

Szakkifejezés/jelölés	Magyarázat	Szabvány
Túláramvédelem		
Ue	Névleges üzemi feszültség: az a feszültség, amelyre a kismegszakítókat terveztek normál (zavarmentes) üzemi körülmények között.	MSZ EN 60947-2
Ui	Névleges szigetelési feszültség: az a feszültségérték, amelyre a szigetelési próbafeszültség és a kúszóáramutak utalnak.	MSZ EN 60947-2
Uimp	Névleges lökfeszültség-állóság: az a meghatározott hullámalakkal és polaritással rendelkező feszültség-csúcsérték kV-ban megadva, amelyet a berendezésnek el kell tudni viselnie meghibásodás nélkül a vizsgálati körülmények között. Általában ipari megszakítóknál 8 kV, háztartási megszakítóknál 6 kV.	MSZ EN 60947-2
Icu	Névleges zárlati határ-megszakítóképesség: az áram legnagyobb lehetséges értéke, amelyet a készülék sérülés nélkül képes megszakítani. A szabványban található áramérték a zárlati áram váltakozó összetevőjének effektív értéke.	MSZ EN 60947-2
Ics	Névleges üzemi zárlati megszakítóképesség: A zárlati áramérték, amelyet a megszakító biztonságosan meg tud szakítani (a megszakítót a hibás leágazás kijávitása után vissza lehet kapcsolni). Értéke az Icu %-ban kifejezve.	MSZ EN 60947-2
Icm	Névleges zárlati bekapcsolóképesség: az áram legnagyobb pillanatértéke, amelyet a megszakító elvisel adott névleges feszültségen és meghatározott feltételek között. Az Icu-val arányos, értéke függ a $\cos\varphi$ -tól.	MSZ EN 60947-2
Icn	A háztartási és hasonló környezetben használatos kismegszakítók zárlati megszakítóképessége az EN 60898 szabvány szerint. Ez azt feltételezi, hogy a megszakítót nem szakképzett ember is működetheti, ezért a vizsgálati folyamat is szigorúbb, mint az ipari megszakítók (EN 60947-2) esetében.	MSZ EN 60898
Icw	Névleges rövid idejű határáram: az a maximális áramérték, amelyet a B kategóriájú megszakító elvisel termikus és elektrodinamikai szempontból anélkül, hogy végleges károsodást szenvedne. Az időtartamot a gyártó adja meg.	MSZ EN 60947-2
Érintésvédelem		
RCCB	Áram-védőkapcsoló (Residual Current Circuit Breaker) (ÁVK, FI relé) beépített túláramvédelem nélkül.	MSZ EN 61008
RCBO	Áram-védőkapcsoló (Residual Current Circuit Breaker with Overcurrent protection) beépített túláramvédelemmel.	MSZ EN 61009
„A” típusú áram-védőkapcsoló	Egyenáramú összetevőt tartalmazó hálózatban is megfelelően működő áram-védőkapcsoló.	MSZ EN 61008, MSZ EN 61009
„AC” típusú áram-védőkapcsoló	Csak váltakozóáramú hálózatban működik megfelelően az áram-védőkapcsoló.	MSZ EN 61008, MSZ EN 61009
s típus	Időben késleltetett kioldású készülék (szelektív áram-védőkapcsoló).	MSZ EN 61008, MSZ EN 61009
si típus	Szennyezett hálózatok (nagyfrekvenciás zavarok, DC összetevők, tranziensek, alacsony üzemi hőmérséklet) számára készített speciális, „A” típusú ÁVK, megnövelt zavarvédelemmel ellátva.	
Túlfeszültségvédelem		
Vizsgálati osztályok	Túlfeszültség-korlátozó vizsgálati osztályozása.	MSZ IEC 61643-11
Ic	Szivárgó áram vagy állandó üzemi áram. Ez az az áram, ami a túlfeszültségkorlátozón akkor folyik, ha a saját állandó üzemi próbafeszültségének megfelelő feszültségről tápláljuk (Uc), bármely vizsgálati esetben. Az Ic a túlfeszültségkorlátozóban, az összes védelmi egységén és az összes benne kialakított párhuzamos áramkörön átfolyó áram összegének megfelelő áram.	MSZ IEC 61643-11
In	Névleges levezetési áram. A 8/20 μ s lököáram csúcsértéke, melyet a túlfeszültség-levezető károsodás nélkül kibír.	MSZ IEC 61643-11
I _{max}	Maximális levezetési áram. A 8/20 μ s lököáram maximális csúcsértéke.	MSZ IEC 61643-11
I _{imp}	Vizsgálati áramimpulzus 10/350 μ s jelalaknál. Túlfeszültség-levezetők esetében az 1. vizsgálati osztállynál alkalmazzák.	MSZ IEC 61643-11
Un	Névleges hálózati feszültség.	MSZ IEC 61643-11
Uc	Maximális folyamatos üzemi feszültség.	MSZ IEC 61643-11
Up	Feszültségvédelmi szint. Az a feszültségérték, amelyre a névleges levezetési áram esetén a túlfeszültség-levezető korlátoz. Ennek az értéknek mindenkor kisebbnek kell lennie, mint a védett hálózat (fogyasztó) zárlati szilárdsága.	MSZ IEC 61643-11
Motorvédelem		
Koordináció	Az MSZ EN 60947-4-1 szabvány kétféle, 1. és 2. típusú koordinációt különböztet meg, amelyek a kapcsolókészülékek zárlatot követő maximálisan megengedett károsodását határozzák meg.	MSZ EN 60947-4-1
1. típusú koordináció	A motorindító károsodása a zárlatot követően elfogadható, és a motorindító állapota javítás vagy néhány alkatrész cseréjét követően helyreállítható. Ez a fajta koordináció alkalmazható, ha: – villamos szempontból szakképzett kezelőszemélyzetet igényel, – csökkentett méretű és költségű kapcsolókészülék alkalmazható, – a készülék a zárlatot követően javítás vagy egyes alkatrészek cseréje nélkül üzemelésre alkalmatlan.	MSZ EN 60947-4-1
2. típusú koordináció	A kontaktorok és motorindítók érintkezőinek kismértékű hegedése megengedett, és az érintkezőknek könnyen szétválaszthatóknak kell lenniük. Ez a fajta koordináció alkalmazható, ha a zárlatot követően a készülék a további üzem szempontjából csekély karbantartást igényel.	MSZ EN 60947-4-1
Kontaktork alkalmazási csoportja (Pl.: AC-1, AC-2, AC-3, AC-4)	Az MSZ EN 60947-4-1 szabvány definiálja, egy alkalmazási csoport meghatározza: – azokat a funkciókat, amelyre a kontaktor használható, – a szükséges bekapcsoló és megszakítóképesség értékét, – az alkalmazási csoportnak megfelelő terhelési vizsgálatok szabványos értékeit.	MSZ EN 60947-4-1
AC-1	Hatásos (vagy kis mértékben induktív) fogyasztók, $\cos\varphi > 0,95$.	MSZ EN 60947-4-1
AC-2	Csúszógyűrűs aszinkron motorok indítása és kikapcsolása.	MSZ EN 60947-4-1
AC-3	Kalickás forgórészű aszinkron motorok indítása és kikapcsolása.	MSZ EN 60947-4-1
AC-4	Kalickás forgórészű aszinkron motorok indítása, ellenáramú fékezése és szakaszos üzemeltetése.	MSZ EN 60947-4-1

Villamos rajzjelek

Az IP kód meghatározása

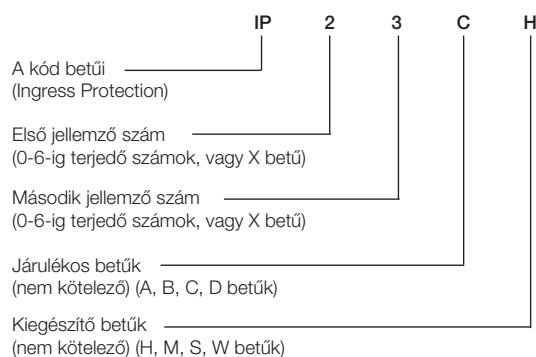
Az MSZ EN 60529 (IEC 60529) szabványban javasolt IP kód szerint jelölt burkolással kialakított védettségi fok.

A következő külső hatásokkal szemben ajánlott védelem:

- Szilárd testek bejutása elleni védelem;
- Személyek védelme az aktív részekhez való hozzáféréstől;
- Por bejutása elleni védelem;
- Folyadék bejutása elleni védelem.

Megjegyzés: az IP kódot villamos készülékekre 72,5 kV-ig alkalmazzák.

Az IP kód rövid ismertetése a következő ábrán található.

Ahol a jellemző szám nem szükséges, „X” betűvel (ha mindkettő elmarad „XX” betűkkel) kell helyettesíteni. A járulékos betűk és/vagy kiegészítő betűk minden helyettesítés nélkül elhagyhatók.

Elemek	Számok vagy betűk	A szerkezet védelme	Személyek védelme
Kód betűk	IP		
Első jellemző szám	0 1 2 3 4 5 6	Szilárd testek behatolása elleni védelem (nincs védelem) ≥ 50 mm átmérőjű gömb ≥ 12,5 mm átmérőjű gömb ≥ 2,5 mm átmérőjű gömb ≥ 1,0 mm átmérőjű gömb Por behatolása ellen korlátozottan védett Por behatolása ellen teljesen védett	A veszélyes részek nem érinthetők (nincs védelem) kézzel ujjál szerszámmal huzallal huzallal huzallal
Második jellemző szám	0 1 2 3 4 5 6 7 8	Káros hatású víz bejutása elleni védelem (nincs védelem) Függőlegesen csepegő víz Csepegés (15°-os ferde) Permet Freccsenő víz Vízszugár Erős vízszugár Időszakos bemeztetés Folyamatos bemeztetés	
Járulékos betűk (nem kötelező)	A B C D		A veszélyes részek nem érinthetők kézzel ujjál szerszámmal huzallal
Kiegészítő betűk (nem kötelező)	H M S W	Kiegészítő információk Nagyfeszültségű (>1 kV) készülékekre Vízpróba alatti mozgás Vízpróba alatti nyugalom Időjárási viszonyok	

Az IK kód meghatározása

Az IEC 62262 szabvány határozza meg a készülékek több oldali mechanikai behatásokkal szembeni ellenálló képességét.

IK kód	A hatás energiája (Joule-ban)	AG kód
00	0	
01	≤ 0,14	
02	≤ 0,20	AG1
03	≤ 0,35	
04	≤ 0,50	
05	≤ 0,70	
06	≤ 1	
07	≤ 2	AG2
08	≤ 5	AG3
09	≤ 10	
10	≤ 20	AG4

Kapcsolószekrények esetére vonatkozó IP és IK kódok felsorolása

Egy tokozat IP és IK védekezési fokozatát a különböző külső behatások függvényében az MSZ 2364-510 valamint az IEC 60364-5-51 szabvány szerint kell előírni, jelesül:

- szilárd részecskék jelenléte (AE kód)
- víz jelenléte (AD kód)
- mechanikai igénybevételek jelenléte (nincs erre kód)
- személyi képességek (BA kód)
- ...

Amíg egy adott ország szabályai, szabványai és előírásai másként nem rendelkeznek, a Schneider Electric a következő IP és IK értékeket javasolja:

IP javaslatok

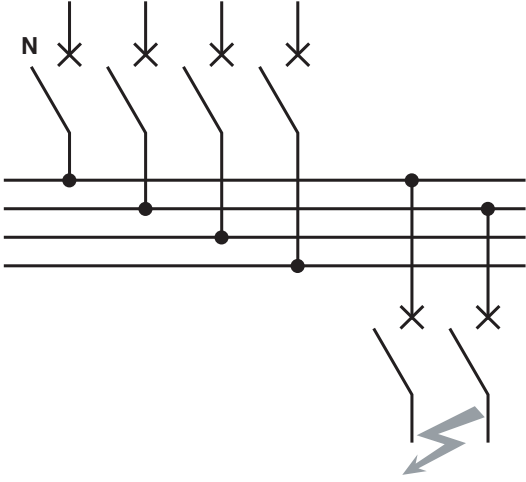
A feltételek szerinti IP kódok

szokásos, függőleges csepegő víz nem valószínű	műszaki helyiségek	30
szokásos, függőleges csepegő víz veszélyeztet	csarnokok	31
az összes lehetséges irányból freccsenő víz	műhelyek	54/55

IK javaslatok

A feltételek szerinti IK kódok

nagyobb behatásnak nincs veszélye	műszaki helyiségek	07
jelentős a kockázata annak, hogy nagyobb behatásra a készülék tönkremegy	csarnokok	08 (nyitható burkolat)
maximális a veszélye annak, hogy nagyobb behatásra a burkolat sérül	műhelyek	10

Mi a kaszádolás?	A kaszádolás a megszakító áramkorlátozó képességének használata egy adott ponton, lehetővé téve alacsonyabb áramerősségű és így olcsóbb terhelésoldali megszakítók alkalmazását. A hálózatoldali Compact megszakító zárlati áramot korlátozó elemként működik a rövidzárlattal szemben. Ezáltal a várható rövidzárlati áram értékénél kisebb megszakítóképeségű terhelésoldali	megszakítók (a beszerelés helyén) a normál megszakítási feltételekkel működnek. Amíg az áram értéke az áramkorlátozó megszakítókkal vezérelt hálózaton határolva van, a kaszádolás nem csupán két egymás alatt elhelyezett készülékre, hanem valamennyi terhelésoldali megszakítóra érvényes.
Általános alkalmazás	A kaszádolás alkalmazása nem azt jelenti, hogy a készülékeket ugyanabba az elosztószekrényekbe kell beszerelni, a készülékek különböző elosztószekrénybe is beépíthetők. Általánosságban tehát kaszádolásnak nevezünk minden olyan megszakítókombinációt, ahol egy adott helyen fellépő zárlati áram (I_{sc}) értékénél kisebb megszakítóképeségű megszakító kerülhet elhelyezésre. Természetesen a hálózatoldali megsza-	kító megszakítóképesége nagyobb vagy egyenlő kell legyen a beszerelés helyén várható rövidzárlati áram értékénél. Két megszakító alkalmazása a kaszádolás módszerével megfelel a következő szabványok előírásainak: ■ IEC 947-2 (felépítés), ■ NF C 15-100, § 434.3.1 (beszerelés).
Megszakítók közötti koordináció	A beépítés helyén a várható rövidzárlati áram értékénél kisebb megszakítóképeségű védelmi készülék használata mindaddig megengedett, amíg egy másik, legalább a szükséges megszakítóképeséggel rendelkező készülék be van építve a hálózatoldalán.	Ebben az esetben, a két készülék műszaki jellemzőit oly módon kell koordinálni, hogy a hálózatoldali készüléken átfolyó áram erőssége ne legyen nagyobb, mint az az áram, amit a terhelésoldali megszakító és a készülékekkel védett kábelek károsodás nélkül elbírnak.
220/240V-os hálózat egy 380/415V-os hálózat terhelésoldalán	A 380/415V-os hálózaton a fázis és a nulla között csatlakoztatott 1P+N vagy 2P megszakító esetében, TT vagy TNS rendszerben, a hálózatoldali és terhelésoldali megszakítók kaszádolási lehetőségeit a 220/240V kaszádolási táblázat tartalmazza.	
Kaszádolás és védelmi szelektivitás	A kaszádolási kialakításoknál, az aktív rotációs megszakítási technikának köszönhetően megvalósul a szelektivitás, bizonyos esetekben megnövelten.	

Költségkímélés kaszádolással

A kaszádolásnak köszönhetően, a várható rövidzárlati áram értékénél kisebb megszakítók helyezhetők el az áramkorlátozó megszakító terhelésoldalán.

Ennek az elrendezésnek köszönhetően bizonyítottan költséget lehet megtakarítani a terhelésoldali kapcsolónál és a szekrényekben. A következő példa illusztrálja ezt a lehetőséget.

Kaszádolási táblázatok

A Merlin Gerin kaszádolási táblázatok :

- számítások alapján lettek összeállítva (összehasonlítás a hálózatoldali megszakító által korlátozott áram és a terhelésoldali megszakítónál maximálisan megengedett termikus igénybevétel között),
- gyakorlatban igazoltak az IEC 947-2 szabvány-nak megfelelően. A 220/240V-os elosztórendszerekre vonatkozóan (400/415V és 440V a fázisok között) a következő oldalakon található

táblázatok a hálózatoldali Compact megszakító és a terhelésoldali Multi9 készülék valamint Compact megszakítók, illetve a hálózatoldali Masterpact megszakító és terhelésoldali Compact megszakítók közötti kaszádolási lehetőségeket mutatják.

- A kaszádolási táblázatokot kérje vevőszolgálatunktól vagy kapcsolattartójától, illetve keresse katalógusunkat!

Példa a három szintes kaszádolásra

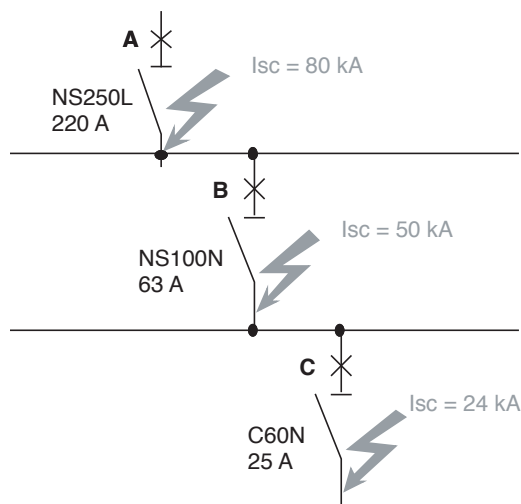
Vegyünk három sorba kapcsolt A, B és C megszakítót. A kaszádolás megvalósításához szükséges feltételek a következő két esetben valósulnak meg:

- A kaszádolás létrejön a hálózatoldali A megszakító és mindkét másik, B és C megszakító között (még akkor is, ha a B és a C megszakító között nem valósulnak meg a kaszádolás feltételei). Csupán azt kell megvizsgálni, hogy az A+B illetve A+C kombinációk esetén a megszakítóképesség eléri-e a megkövetelt szintet,
- Az egymás melletti megszakítók koordináltak, azaz az A a B-vel illetve a B a C-vel (még akkor is, ha a kaszádolás feltételei nem valósulnak meg az A és a C között). Csak azt kell megvizsgálni, hogy az A+B és B+C kombinációknál megfelelő szintű e a megszakítóképesség.

A hálózatoldali A készülék egy NS250L típusú megszakító (megszakítóképessége 150kA), a kimenetekenél várható I_{sc} értéke 80 kA. Egy NS100N típusú megszakítót alkalmazhatunk B megszakítóként (megszakítóképessége 25 kA), a várható I_{sc} érték a kimenetekenél 50 kA, mert a kaszádolással biztosított „magnövelt” megszakítóképesség 150 kA a hálózatoldali NS250L típusú megszakítóval. Egy C60N típusú kismegszakítót (megszakítóképesség 10 kA) szerelhetünk be C megszakítónak, melynél a kimenetekenél várható I_{sc} értéke 24 kA, mert a kaszádolás módszerével biztosított „magnövelt” megszakítóképesség 30 kA, a hálózatoldali NS250L típusú megszakítóval.

Megjegyzendő, hogy a C60N kismegszakító „magnövelt” megszakítóképessége a hálózatoldali NS100N megszakítóval csak 25 kA, de:

- A+B = 150 kA,
- A+C = 30 kA.

Védelmek szelektivitása

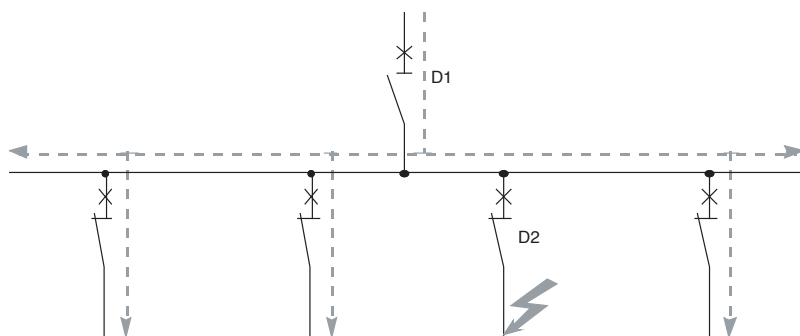
A védelmek szelektivitása az egyik legfontosabb tényező, amit a kisfeszültségű készülékek tervezésénél figyelembe kell venni, a lehető legmagasabb szintű rendelkezésre állás érdekében.

A felhasználó szempontjából tehát valamennyi elrendezésnél fontos szerepet játszik a szelektivitás, a folyamatos üzemmódot megkövetelő szolgáltatásoknál pedig egyenesen elengedhetetlen feltétel, pl. ipari gyártósorok.

A szelektivitás nélkül működő ipari berendezések számos, eltérő fontosságú veszélynek vannak kitéve, mint például:

- gyártási határidő túllépése;
- a gyártási folyamat félbeszakadása, melynek következménye:
 - veszteség a termelésben vagy a végterméknél,
 - károsodás veszélye a folyamatos üzemmódban működő termelőgépeknél;
- a gépek újraindításának szükségessége egyenként, egy általános áramszünetet követően;
- az alapvető fontosságú védelmi berendezések leállása, pld. kenőszivattyúk, füstelszívó stb.

Mi a szelektivitás?

A szelektivitás, az automata védelmi készülékek közötti koordináció azt jelenti, hogy a hálózat egy adott pontján fellépő hibát azonnal oldja a hálózatoldalon található, a hibahely felett beépített legelső védelmi készülék, és csak ez a készülék.

■ Teljes szelektivitás

A szelektivitás akkor teljes, ha – bármilyen hibaáram értékre, a túlterhelés és a nem tisztán ohmos rövidzárlati határáram értéke között – a D2 megszakító nyit és a D1 megszakító zárva marad.

■ Részleges szelektivitás

Részleges szelektivitásról akkor beszélünk, ha a fenti feltétel nem a teljes rövidzárlati határáramig, csak egy kisebb értékig teljesül, amit szelektivitási határáramnak nevezünk.

■ Szelektivitás hiánya

Hiba esetén mind a D1, mind a D2 megszakító nyit.

Természetes szelektivitás Compact NS megszakítókkal

A Compact NS-nél alkalmazott aktív-rotációs technikának köszönhetően a Merlin Gerin megszakítók együttes alkalmazása a védelmi szelektivitás különösen magas fokát biztosítja.

Ez a következő három különböző technika alkalmazásának és optimalizálásának az eredménye:

- áram-szelektivitás
- idő-szelektivitás
- energia-szelektivitás

Túlterhelés elleni védelem: áram-szelektivitás

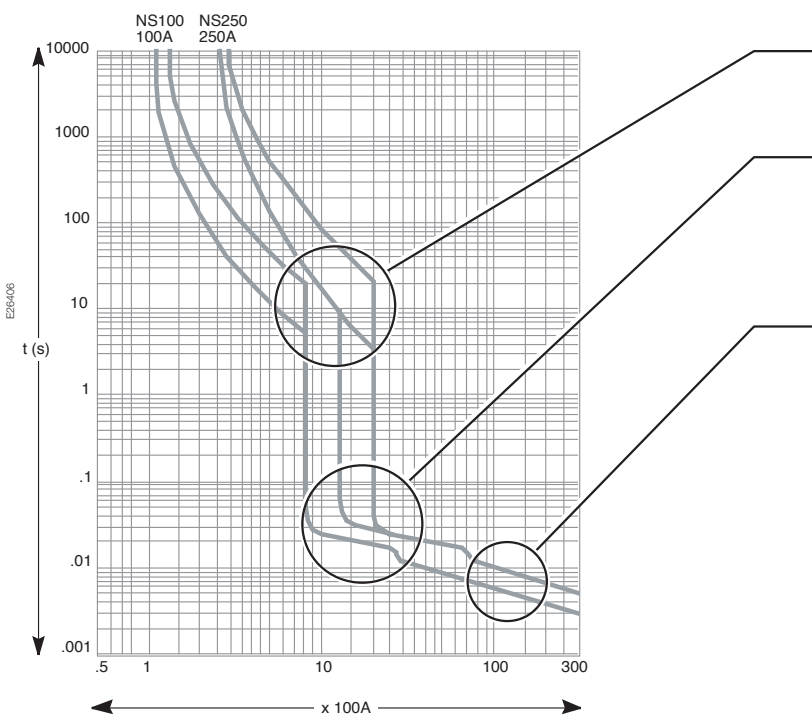
A szelektivitás akkor biztosított, ha a beállított határértékek közötti hányados nagyobb, mint 1,6 (az elosztóhálózati megszakítók esetén). Kis rövidzárlati áramok elleni védelem: idő-szelektivitás

A hálózatoldali készülék beállítása kissé késleltetett, annak biztosítására, hogy először a terhelésoldali készülék oldjon ki.

A szelektivitás akkor valósul meg, ha rövidzárlati áramok értékei közötti hányados nagyobb, mint 1,5. Nagy rövidzárlati áramok elleni védelem: energia-szelektivitás

Ez a védelmi rendszer magában foglalja a Compact NS megszakító különleges áramkorlátozó képességét és a reflex kioldás előnyeit, érzékeny a készülékben a rövidzárlat hatására disszipált energiára. Két megszakító által érzékelt nagy rövidzárlati áram esetén, a terhelésoldali megszakító korlátozza azt. A hálózatoldali készülékben disszipálódó energia nem elegendő a kioldáshoz, azaz a szelektivitás teljes, bármely rövidzárlati áramerősségnél.

A szelektivitás akkor jön létre, ha a megszakítók áramerősségének hányadosa nagyobb, mint 2.

Kioldási küszöbérték kiválasztása pillanatműködéssel vagy rövid késleltetési idővel

Az alábbi ábra a pillanatműködésű vagy a rövid idejű késleltetésű kioldóegységek fő jellemzőit mutatja.

Típus	Kioldóegység	Alkalmazási terület
	Alacsony beállítás B típus	kis zárlati áramot generáló tápforrások (készenléti generátorok) hosszú kábelek, vezetékek
	Normál beállítás C típus	Áramkörök védelme: általános esetben (alapértelmezésben)
	Magas beállítás D vagy K típus	Nagy tranzienst áramokat tartalmazó áramkörök védelme (motorok, transzformátorok, nagy impedanciájú fogyasztók)
	12 I _n MA típus	Motorvédő-kapcsolóval vezérelt motorok védelme zárlat ellen (kontaktorok túlterhelés-védelemmel)

A megszakító kiválasztása a zárlati megszakítóképesség szerint

A kisfeszültségű megszakító alkalmazásának feltétele, hogy a megszakítóképessége (vagy a vele együtt működő védelmi készülék megszakítóképessége) nagyobb vagy egyenlő legyen, mint a telepítés pontjára kiszámolt független zárlati áram.

A kisfeszültségű megszakító beépítésének az a feltétele, hogy megfeleljen az alábbi kritériumok legalább egyikének:

- vagy a névleges zárlati megszakítóképességnek (I_{cu} vagy I_{cn}) egyenlőnek vagy nagyobbak kell lennie, mint a telepítés pontjára kiszámolt független zárlati áram;
- ha ez nem teljesül, akkor kapcsolódnia kell a hálózat oldala felől olyan készülékkel, amelynek a megszakítóképessége a fenti feltételnek megfelelő.

A második esetben, a két készülék jellemzőit koordinálni kell úgy, hogy az energia, ami keresztüláramlik a hálózat felőli készüléken, nem haladhatja meg azt az értéket, ami a terhelés felőli készülékben és a vezetékekben maradandó kárt okozna. Ez a technika jövedelmezően alkalmazható:

- olvadóbiztosítók és megszakítók között;
 - áramkorlátozó megszakítók és normál megszakítók között.
- Ezt a technikát nevezzük „kaszkárolás”-nak.

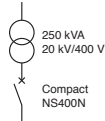
A megszakító kiválasztása a zárlati megszakítóképesség szerint

A legkisebb transzformátor szekunder oldalára csatlakozó megszakító zárlati megszakítóképességének nagyobbak kell lennie, mint az a hibaáram, amelyik át tud folyni a többi transzformátor kisfeszültségű megszakítóin.

Egyetlen transzformátor esete

Ha a transzformátor a fogyasztói állomásban található, bizonyos nemzeti szabványok olyan megszakító beépítését írják elő, melyek nyitott állapotú érintkezőinek helyzete tisztán látható legyen, mint pl. a Compact megszakítók.

Példa

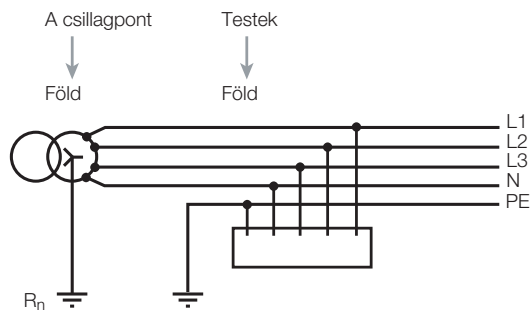
Melyik típusú megszakító alkalmas betáplálási feladatra a fogyasztói állomásban telepített 250 kVA (400 V 3 fázis) KÖF/KIF transzformátorra csatlakozó hálózat számára?

$$I_n \text{ transzformátor} = 360 \text{ A}$$

$$I_{sc} \text{ (3 fázis)} = 8,9 \text{ kA}$$

A Compact NS400N 160–400 A között állítható védelemmel és I_{cu} = 45 kA megszakítóképességgel megfelelő választás.

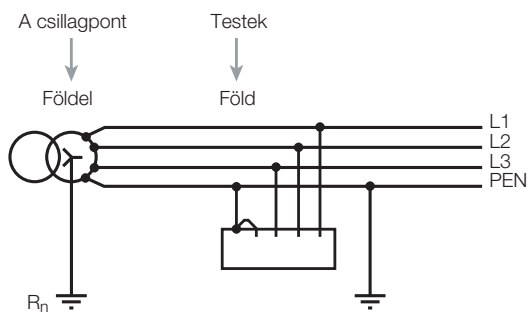
TT rendszer (földelt csillagpont)

A hálózati betáplálási transzformátor csillagpontja közvetlenül földelt. Az összes testet és idegen fémszerkezetet a létesítmény egy különálló földelésével kötik össze. Ez a földelő lehet független vagy sem a tápforrás földelőjétől. A két (befolyásolási) zóna átlapolódhat anélkül, hogy a védelmi készülék működését befolyásolná.

TN rendszerek (a testeket a nullavezetővel kötik össze)

A tápforrás, ugyanúgy, mint a TT rendszerben (l. előzőekben) földelt. A létesítményben, minden testet és idegen vezetőképes részt a nullavezetővel összekötnek. A TN rendszerek különböző változatai a következők:

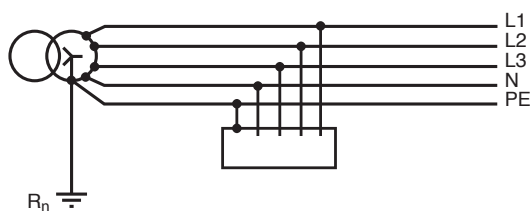

TN-C rendszer

A nullavezetőt és a védővezetőt közös, ún. PEN (Protective Earth and Neutral = védővezető és nullavezető) vezetőben egyesítik. Ez a rendszer a 10 mm² keresztmetszetenél kisebb vezetők és hordozható készülékek esetében nem alkalmazható.

A TN-C rendszer hatásos egyenpotenciálú környezetet igényel a létesítményen belül, lehetőleg egyenletesen elosztott földelésekkel (földelőkkkel), mivel a PEN vezető egyben a nullavezető is, és így a fázisok kiegyenlítettlen áramai, valamint a harmadik harmonikus (és többszörösei) áramok is terhelik.

A PEN vezetőt tehát a létesítményen belül számos földeléssel kell összekötni. Mivel a nullavezető egyben védővezető is, bármely megszakadása, illetve elszakadása élet- és vagyronvesztést jelent.

TN-S rendszer

A TN-S rendszer (ötvezetékű) kialakítása hordozható készülékek esetén követelmény, minden olyan áramkörben, ahol a keresztmetszet kisebb 10 mm²-nél. Itt külön nullavezetőt és védővezetőt építenek ki. Földbe fektetett kábelhálózatoknál, amelyeket ólomköpenyes kábelkkel létesítettek, a védővezető általában az ólomköpeny. Külön PE és N vezető (öt vezeték) kötelező minden olyan, hordozható készülékeket ellátó áramkörnél, ahol a vezető keresztmetszet 10 mm²-nél kisebb.

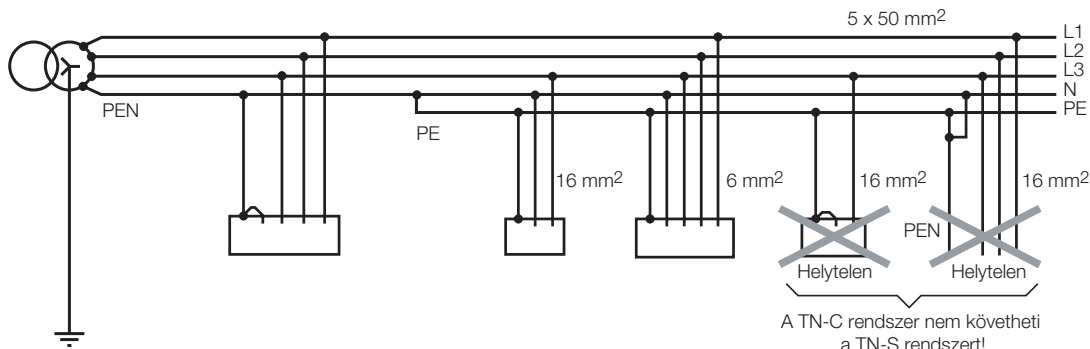
TN rendszerek (a testeket a nullavezetővel kötik össze) (folytatás)

TN-C-S rendszer

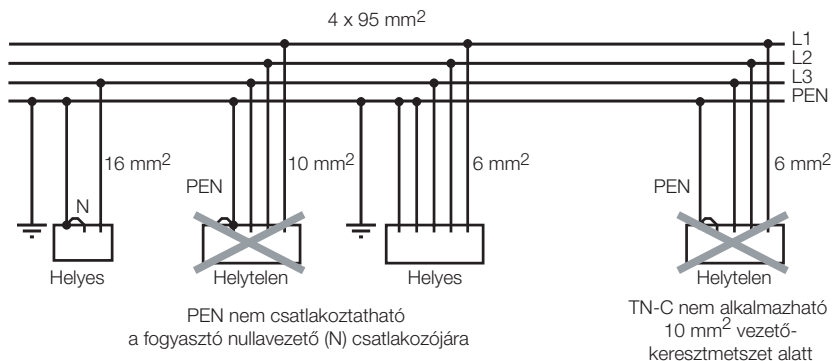
Figyelem! A TN-C rendszernél a „védővezető” funkciót a „nullavezető” funkcióhoz képest előnyben részesítik. A PEN vezetőt elsősorban mindig a terhelés földelőkapcsára kell kötni, és a nullavezető kapcsával mindig egy áthidalóval kell összekötni.

A TN-C és TN-S ugyanabban a létesítményben is alkalmazható. A TN-C-S rendszerben a TN-C (négyvezetékes) rendszer sohasem létesíthető a TN-S rendszer (ötvezetékes) után, mivel a mögöttes hálózatrészben a nullavezető bármely megszakítása a védővezető megszakadását okozza az elmenő hálózatrészben, és így veszélyhelyzetet okozhat.

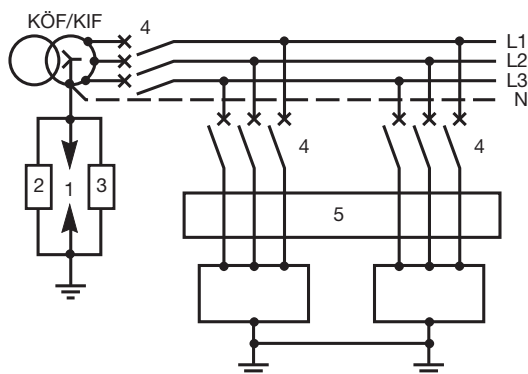
TN-C-S rendszer

A PEN vezető csatlakoztatása a TN-C rendszerben

IT-rendszer kialakítása

Az elengedhetetlen működések elhelyezése 3 fázisú, 3 vezetékes IT-rendszerben

Ebben a rendszerben az épületvillamossági berendezések összes teste PE vezetékén keresztül van összekötve a védőföldelővel, míg a táptranszformátor csillagpontja:

- vagy a földtől szigetelt;
- vagy nagy értékű ellenálláson keresztül (szokásosan 1000 ohm vagy még több 50 Hz-en) földelt.

Az IT-rendszerű földelés típus fő jellemvonása, hogy egy testzárlat fellépésekor a rendszer üzemszünet, azaz megszakítás nélkül folyamatosan működik.

Túlfeszültség-korlátozó leírása

A túlfeszültség-korlátozó olyan eszköz, amelyik a bejövő nagy tranzienst túlfeszültséget lehatárolja oly módon, hogy levezeti áramát a földbe, és közben a rajta keletkező túlfeszültség értékét korlátozza oly mértékre, amellyel az épületvillamosság berendezéseket és készülékeket megóvja.

A túlfeszültség-korlátozó számos nem lineáris elemet tartalmaz, például egyes túlfeszültség-korlátozók varisztorokból épülnek fel.

A túlfeszültség-korlátozó kiküszöböli a túlfeszültségeket:

- A közös módút: az aktív vezetők (fázisvezetők, nullavezetők) és a föld között fellépőt.
- A differenciál módút: az aktív vezetők között fellépőt.
- Ha a túlfeszültség meghaladja az U_c küszöbszintet, a túlfeszültség-korlátozó – típustól függően

különböző módon – levezeti az energiát a földbe. Differenciál mód esetén a túlfeszültség energiája egy másik aktív vezető elemre van irányítva.

A túlfeszültség-korlátozó belső termikus védelemmel rendelkezik, amelyik véd az élettartam végén fellépő teljes kiégés ellen. Fokozatosan, a normál üzemet jelentő számos túlfeszültség kiállása után, a túlfeszültség-korlátozó vezetővé degradálódik. Egy kijelző jelzi a felhasználó részére a közeledő élettartam végét. Néhány típusnál ez a jelzés távolra továbbítható.

A rövidzárlat-védelmet, azaz a vezetőképes (tönkrement) túlfeszültség-korlátozó leválasztását, külső túláramvédelmi eszköz (megszakító, olvadóbiztosító) biztosítja, ha a leválasztás egy másodpercen belül megtörténik.

Termékszabványok

- Nemzetközi szabvány IEC 61643-1, Magyarországon MSZ IEC 61643-1.

Az elosztóhálózatra kapcsolt túlfeszültségvédelmi-eszköz.

- Ez a jelenlegi (1998. március) szabvány 3 termékszabványon alapul, melyek a következők: VDE 0675, NF C 61740/95, és UL 1449. A három definiált vizsgálati osztály:

- I. vizsgálati osztály: megfelelnek a névleges levezetési áram (I_n), 10/350 μ s feszültségimpulzus és áramimpulzus (I_{imp}) igénybevételnek,

- II. vizsgálati osztály: megfelelnek a névleges levezetési áram (I_n), 8/20 μ s feszültségimpulzus és a teljes levezetési áram (I_{max}) igénybevételnek,
- III. vizsgálati osztály: megfelelnek a kombinált hullámalak (1,2/50 μ s; 8/20 μ s) igénybevételnek. A három vizsgálati módszer nem összehasonlítható, hanem mindegyik eredeti az adott országban és saját specifikációval rendelkezik. Sőt, bármely gyártó hivatkozhat a három osztály bármelyikére.

Az MSZ IEC 61643-11 szabványnak megfelelő túlfeszültség-korlátozó adatok

- Vizsgálati osztályok: túlfeszültség-korlátozó vizsgálati osztályozása.
- **I_n** : névleges levezetési áram. Ez egy 8/20 μ s lökőhullám csúcserőértéke, amelyik keresztülfolyik a túlfeszültség-korlátozón. Alkalmos a túlfeszültség-korlátozók osztályozására a II. vizsgálati osztály szerint, és előfeltétele az I. és II. osztályú vizsgálatoknak.
- **I_{max}** : teljes levezetési áram a II. osztályú vizsgálat számára. Egy 8/20 μ s lökőhullám csúcserőértéke, amelyik keresztülfolyik a túlfeszültség-korlátozón és nagysága megegyezik a II. osztály üzemi vizsgálati sorozatával. I_{max} nagyobb, mint I_n .
- **I_c** : szívárgó áram vagy állandó üzemi áram. Ez az az áram, ami a túlfeszültség-korlátozón akkor folyik, ha a saját állandó üzemi próbafeszültségének megfelelő feszültségről tápláljuk (U_c), bármely vizsgálati esetben. Az I_c a túlfeszültség-korlátozóban, az összes védelmi egységén és az összes benne kialakított párhuzamos áramkörön átfolyó áram összegének megfelelő áram.
- **I_{imp}** : áramimpulzus. Egy csúcserő (I_{peak}) és „Q” terhelés, az üzemi próbafeszültségű terhelésnél. A túlfeszültség-korlátozók osztályozásánál, az I. vizsgálatnál alkalmazzák.
- **U_n** : névleges hálózati feszültség. Ez az a feszültség, amelyet hivatkozási feszültségértékként a hálózatokra megadnak, például 400/230 V a kisfeszültségű háromfázisú hálózatokra. Általános alkalmazásban a fázis és a nullavezetők között U_0 -al jelölt. Ez az U_0 érték szükséges például U_c megválasztásánál.

- **U_c** : üzemi próbafeszültség. Ez egy maximális valódi effektív értékű (rms) vagy egyenfeszültség, amely a túlfeszültség-korlátozót védelmi alkalmazáskor folyamatosan igénybe veheti. Ezt tekinthetjük a túlfeszültség-korlátozó névleges feszültségének.
- **U_p** : feszültségvédelmi szint. Ez az a paraméter, amely jellemző a túlfeszültség-korlátozó működésére, azaz ekkorára korlátozza a feszültséget a kapcsain, és a felhasználó ezt az értéket kell, hogy figyelembe vegye a készülék kiválasztásakor. Ez az érték nagyobb, mint a legnagyobb fennálló érték, ami a készülék feszültségkorlátozását méri. A 400/230 V-os hálózaton leggyakrabban alkalmazott értékek: 1 kV, 1,2 kV, 1,5 kV, 1,8 kV, 2 kV, 2,5 kV.
- **U_r** : maradék feszültség. A feszültség azon csúcserőértéke, amelyik a túlfeszültség-korlátozó kapcsain működéskor, azaz a kisülési áram levezetésekor megjelenik.

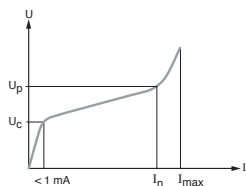
A túlfeszültség-korlátozó jellemzői U_c , U_p , I_n és I_{max}

- A túlfeszültség-korlátozó vizsgálatára az egyes országok szabványosítási szervezetei különböző értékeket definiáltak:

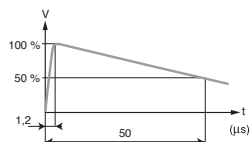
- Lökőfeszültség-hullám: pl. 1,2/50 μ s
- Lökőáram hullámalakja: pl. 8/20 μ s
- Más lökőhullám-értékek: 4/10 μ s, 10/1000 μ s, 30/60 μ s, 10/350 μ s...

Ha különböző túlfeszültség-korlátozókat akarunk összehasonlítani, akkor igen fontos, hogy ugyanolyan vizsgálatokat kiállt készülékeket vessünk össze.

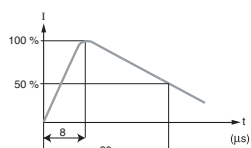
Túlfeszültség-korlátozók létesítési szabványai

Túlfeszültség-korlátozó jelleggörbéje

1,2/50 μs lökfeszültség hullámalakja

8/20 μs lököáram hullámalakja

- **Nemzetközi: IEC 61643-12** Útmutató előkészületben
- **Nemzetközi: IEC 60364** Épületek villamos berendezéseinek létesítése
- **IEC 60364-4-443:** Léggöri vagy kapcsolási túlfeszültségek elleni védelem. Ha egy épületvillamossági berendezés táplálása szabadvezetékes vagy részben tartalmaz szabadvezetéket, előre gondoskodni kell léggöri túlfeszültség elleni védelem alkalmazásáról, mérlegelve a hely villámveszélyességét (keraunic level), és az azt befolyásoló külső körülményeket AQ 1 ($>N_k = \text{nap/év}$ például $N_g = N_k / 20 = 1,25$).

- **IEC 60364-4-443-4:** Készülékek kiválasztása épületvillamossági berendezésekhez.

Ez a szakasz a túlfeszültség-korlátozó – a védendő terhelések villamos szilárdságától függő – védelmi szintjét (U_p) segít kiválasztani.

A védelmi készülék névleges maradékfeszültsége nem haladhatja meg a szerkezetekre előírt névleges II. lökfeszültség-állósági osztályt (normál lökfeszültségnek kitett szerkezet):

Berendezés névleges feszültsége (1) V Háromfázisú hálózat ⁽²⁾	Szerkezet előírt névleges lökfeszültség állósága kV				
	Középpontos hálózat	Betáplálás szerkezetei IV-es lökfeszültség-állósági osztály	Elosztó és végáramkörök villamos szerkezetei III-as lökfeszültség-állósági osztály	Fogyasztói készülékek II-es lökfeszültség-állósági osztály	Speciálisan védett I-es lökfeszültség-állósági osztály
230/440 277/480	120–240	4	2,5	1,5	0,8
400/690	–	6	4	2,5	1,5
1000	–	Rendszerüzemeltető mérnök által javasolt érték			

Készülékek kiválasztása épületvillamossági berendezésekhez az IEC 60364-4-443-4 szabvány szerint

- **IEC 60364-5-534:** villamos szerkezetek kiválasztása és kivitelezése
Ez a szakasz a túlfeszültség-korlátozó létesítési feltételeit írja le:
 - **Az érintésvédelmi rendszertől függően:** A túlfeszültség-korlátozó névleges feszültsége nem lehet kisebb, mint a beépítési hely valódi maximális üzemi feszültsége.
TT-rendszerben, ha a túlfeszültség-korlátozó az ÁVK terhelés felőli oldalán van, az U_c -nek nagyobbak kell lennie, mint $1,5 U_0$.
TN és TT-rendszerben, ha a túlfeszültség-korlátozó az ÁVK táplálás felőli oldalán van, az U_c -nek legalább egyenlőnek kell lennie $1,1 U_0$ -al.
IT-rendszerben, U_c legalább egyenlőnek kell lennie a fázisok közötti vonali U feszültséggel. U_0 a kiterjedt IT-rendszer fázisfeszültsége (fázis és a nullavezető között), de U_c számára az előzők szerinti legnagyobb értéket kell választani.
 - **Az épületvillamossági berendezés fő betáplálásánál:** a túlfeszültség-védelmet a közcélú kiefeszültségű elosztóhálózatról táplált épü-

letvillamossági berendezés betáplálásánál az MSZ 447 előírásai szerint lehet elhelyezni, miszerint a méretlen fogyasztói hálózatba épített villámáram-levezetőt az első túláramvédelmi készülék után (névleges árama legalább 63 A, független zárlati áram-megszakítóképessége legalább 50 kA) úgy kell a fővezetékre csatlakoztatni, hogy azt a fővezetékéről való leágaztatósi pontjával, valamint az épület központi EPH csomópontjával összekötő vezeték együttes hossza ne haladjon meg az 1 m-t.
Ha a túlfeszültség-korlátozó egy földzárlatvédelmi berendezés fogyasztó felőli oldalára van elhelyezve, pl. egy „S” típusú ÁVK, akkor az ÁVK lököárammal szembeni védettsége miatt 3 kA-esnél (8/20 μs) kisebbet ajánlatos használni.

- **Villámáram-levezető jelenlétében:** Ha a betáplálásnál villámáram-levezető van beépítve, a túlfeszültség-korlátozók alkalmazásakor további – az együttes működést figyelembe vevő – jellemzőket kell figyelembe venni (I. MSZ EN 1024; IEC 61024-1 és MSZ IEC 1312; IEC 61312-1).

Nullázott/TN rendszerben 230/400 V-os hálózat

A közvetett érintés ellen kismegszakítóval védett, nullázott rendszerben a kábelek maximális hossza (méterekben).
A fázis = védővezető keresztmetszete / rézvezeték.

1. táblázat C60/C120 „B” jelleggörbe

A / fázis mm ²	névleges áram (A)															
	2	3	4	6	10	13	16	20	25	32	40	50	63	80	100	125
1,5	613	409	307	204	123	94	77	61	49	38	31	25	19	15	12	10
2,5		681	511	341	204	157	128	102	82	64	51	41	32	28	20	16
4		1090	818	545	327	252	204	164	131	102	82	65	52	41	33	26
6				818	491	377	307	245	196	153	123	98	78	61	49	39
10					818	629	511	409	327	256	204	164	130	102	82	65
16							818	654	523	409	327	262	208	164	131	105
25									818	639	511	409	325	258	204	164
35										894	716	572	454	358	288	229
50												818	649	511	409	311

2. táblázat C60/C120 és NG125 „C” jelleggörbe

A / fázis mm ²	névleges áram (A)															
	2	3	4	6	10	13	16	20	25	32	40	50	63	80	100	125
1,5	307	204	153	102	61	47	38	31	25	19	15	12	10	8	6	5
2,5	511	341	256	170	102	79	64	51	41	32	26	20	16	13	10	8
4	818	545	409	273	164	126	102	82	65	51	41	33	26	20	16	13
6		818	613	409	245	189	153	123	98	77	61	49	39	31	25	20
10				681	409	315	256	204	164	128	102	82	65	51	41	33
16					654	503	409	327	262	204	164	131	104	82	65	52
25						786	639	511	409	319	256	204	162	128	102	82
35							894	716	572	447	358	286	227	179	143	114
50									818	639	511	409	325	258	204	156

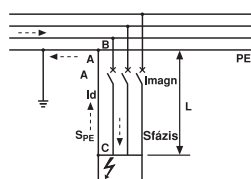
3. táblázat C60/C120 és NG125 „D” jelleggörbe

A / fázis mm ²	névleges áram (A)																
	1	2	3	4	6	10	13	16	20	25	32	40	50	63	80	100	125
1,5	438	219	146	110	73	44	34	27	22	18	14	11	9	7	5	4	2
2,5	730	365	243	183	122	73	56	46	37	29	23	18	15	12	9	7	4
4		584	389	292	195	117	90	73	58	47	37	29	23	19	14	12	7
6		876	584	438	292	175	135	110	88	70	55	44	35	28	21	18	10
10			974	730	487	292	225	183	146	117	91	73	58	46	35	29	16
16					779	467	359	292	234	187	146	117	93	74	58	47	26
25						730	562	456	356	292	228	183	146	116	88	73	41
35							786	639	511	409	319	258	204	162	123	102	57
50								913	730	584	456	365	292	232	178	146	78

- IT rendszerben, kivitelezett N vezeték esetén használjon 0,5-es szorzót
- IT rendszerben, ha nincs N vezeték, használjon 0,72-es szorzót
- S_{fázis}: a fázisvezető keresztmetszete mm²-ben
- S_{PE}: a védővezető (földelővezető) keresztmetszete mm²-ben

Hagyományos számítási módszer

A legtöbb esetben ez a módszer elégséges, hogy meghatározzuk az áramkörök maximális hosszát. A módszer az Ohm-törvény alapján a hálózatoldali vezetőt úgy tekinti, hogy a zártatos fázis és a PE vagy PEN vezeték közötti feszültség folyamatosan legalább a fázisfeszültség 80%-a. Ez az együtt-ható általánosságban magában foglalja a teljes hálózat mögöttes impedanciáját. KIF hálózat esetén, amikor a PE vezetőt együtt vezetik a fázis-vezetőkkel, a vezeték reaktanciája elhanyagolható az ellenálláshoz képest: ez maximum 120 mm² vezeték keresztmetszetig alkalmazható. Ezen értéken felül az ellenállás az alábbiak szerint alakul:

keresztmetszet (mm ²)	ellenállás
150	R + 15%
185	R + 20%
240	R + 25%

L_{max} számítása TN rendszer esetén a hagyományos számítási módszerrel

A maximális vezeték hossz TN rendszerben az alábbi összefüggés alapján számítható:

$$L_{\max} = \frac{0,8 \times U_0 \times S_{\text{fázis}}}{\rho \times (1 + m) \times I_a}$$

ahol:

- L_{max}: maximális vezeték hossz m-ben
- U₀: fázisfeszültség (230 V, ha a vonali feszültség 400 V)
- ρ: fajlagos ellenállás normál működési hőmérsékleten:
 - Cu vezetékknél: 22,5 10³ Ω × mm²/m
 - Al vezetékknél: 36 10³ Ω × mm²/m
- I_a: áramerősség (A), amely egyenlő:
 - a kismegszakító mágneses kioldóját működtető értékkel
 - az olvadóbetétet a meghatározott időn belül kiolvasztó értékkel
- m: S_{fázis}/S_{PE}
- S_{fázis}: a fázisvezető keresztmetszete mm²-ben
- S_{PE}: a védővezető keresztmetszete mm²-ben

A koordináció típusai

A koordináció típusát egy adott készülékelrendezésre a megszakító zárlati kioldását vagy a mágneskapcsoló túlterhelés-védelmi kioldását követően az alkatrészek állapota határozza meg. Az MSZ EN 60947-4-1 szabvány kétféle, 1-es és 2-es típusú koordinációt, míg az IEC 947-6-2 szabvány további egy, teljes koordinációt különböztet meg, amelyek a kapcsolókészülékek zárlatot követő maximálisan megengedett károsodását határozzák meg.

A koordináció típusától függetlenül alapvető követelmény, hogy a mágneskapcsoló vagy a motorindító nem jelenthet veszélyt a kezelőszemélyzet és a létesítmény számára.

A koordináció típusai a következők:

1. típusú koordináció:

- Személyzet és az installáció nem sérülhet.
- Mágneskapcsoló és/vagy a hőrelé meghibásodhat.
- Újrindítás előtt esetleg a leágazást javítani kell.

2. típusú koordináció:

- Személyzet és az installáció nem sérülhet.
- A leágazás meghibásodása nem megengedett, a mágneskapcsoló érintkezőinek enyhe össze-
ragadása megengedett, feltéve, hogy azokat könnyedén szét lehet választani.
- A leágazás beállítása, a hőrelé karakterisztikája nem változhat meg.
- A leágazás zárlati leoldás után is üzemképes marad.
- Újrindítás előtt elegendő egy egyszerű ellenőrzés.

3. típusú (teljes) koordináció:

- Személyzet és az installáció nem sérülhet.
- Az indító leágazás készülékei nem sérülhetnek, a hőrelé karakterisztikája nem változhat meg, a kontaktor érintkezői nem ragadhatnak össze.
- Azonnali újrindítás lehetséges a motorindító előzetes vizsgálata nélkül.

Milyen típusú koordináció szükséges?

Az alkalmazásra kerülő koordináció típusa az üzemvitel műszaki jellemzőinek függvénye, és úgy kell (optimális módon) kiválasztani, hogy kielégítse a felhasználói igényeket és a költségek szempontjából is megfelelő legyen.

■ 1. típusú koordináció:

- villamos szempontból szakképzett kezelőszemélyzetet igényel,

- csökkentett méretű és költségű kapcsolókészülék alkalmazható,
- a készülék a zárlatot követően javítás vagy egyes alkatrészek cseréje nélkül üzemelésre alkalmatlan.
- 2. típusú koordináció:
- a zárlatot követően a készülék a további üzem szempontjából csekély karbantartást igényel.

Alkalmazások

A motorvédelem több lehetséges megoldása közül a megszakító + kontaktor + hőkioldó készülékkombináció alkalmazása számos előnnyel rendelkezik.

A motor vezérlése és védelme egy, kettő, három vagy négy készülékből állhat, amelyek egy vagy több funkcióval rendelkezhetnek.

Több készülékből álló motorvédelem esetén a készülékek koordinációját az alkalmazás optimális védelme érdekében biztosítani kell.

Motoros leágazás védelmének kiválasztása esetén számos paramétert kell figyelembe venni, amelyek függenek:

- az alkalmazástól (hajtott gép típusa, működési biztonság, működtetések száma stb.),
- az alkalmazás által igényelt folyamatos üzemviteltől,

- a betartandó érintésvédelmi- és biztonságtechnikai szabványoktól.

Az igényelt villamos funkciók igen eltérőek lehetnek:

- Indítás, normál üzem, leállítás véletlen kioldás nélkül, miközben a vezérlésre vonatkozó követelmények továbbra is teljesülnek, a működtetések száma, a folyamatos üzemre és a biztonságra vonatkozó követelmények (vészleállítás) illetve a leágazás és a motor védelme, leválasztási funkció a karbantartási munka biztonságos elvégzése érdekében.

Alapvédelmi rendszer: megszakító + kontaktor + hőkioldó

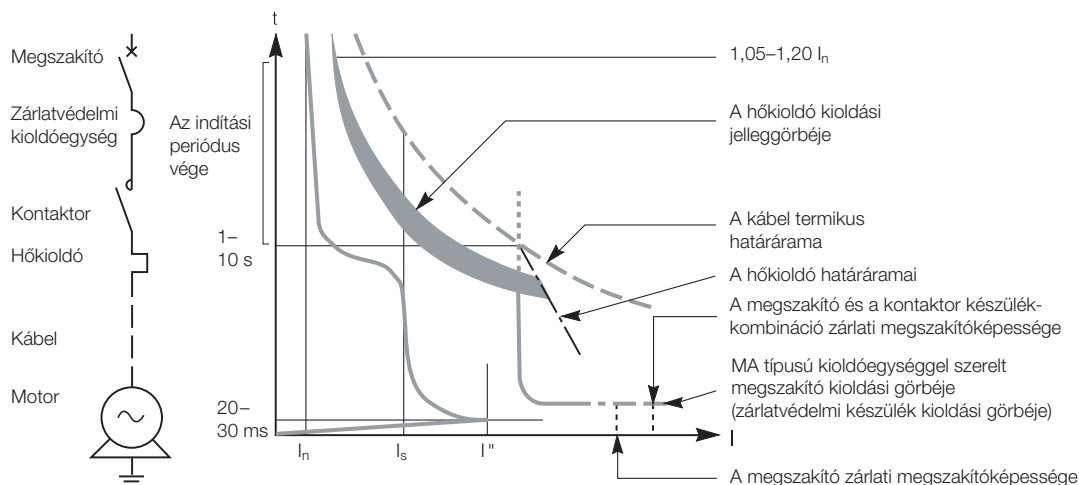
Előnyei

A készülékkombinációk alkalmazása megkönnyíti a készülékek beépítését, illetve a működtetést és a karbantartást, mivel:

- a karbantartásra fordított munkaidő csökkenthető: megszakító alkalmazásával, mellyel a kioldadt biztosító cseréje és a (különböző típusú és méretű) olvadóbiztosítók raktárkészleten tartása elkerülhető,
- jobb üzemviteli tulajdonság: a hiba kiküszöbölése és a motorindító ellenőrzése után a villamos berendezés azonnal visszakapcsolható,
- az esetenként szükséges további kiegészítő készülékek beépítése könnyen végrehajtható,
- mindhárom fázis kikapcsolása biztosított (ezzel az „egyfázisú” táplálás lehetősége megelőzhető),

- a mágneskapcsoló meghibásodása (pl. az érintkezők összehegedése) esetén a teljes terhelőáram (a megszakítóval) kikapcsolható,
- reteszelési lehetőség,
- különböző távjelzési lehetőség.
- A motorindító jobb védelme túláramok ellen különösen kapcsolózárlatok bekövetkezésekor, mivel ilyenkor a zárlati áram a motor névleges áramának 30-szorosát is elérheti.
- Áram-védőkapcsolók beépítésének lehetősége:
- tűzveszély megelőzése (500 mA érzékenységű ÁVK beépítése)
- a motor tönkremenetelének megelőzése a földzárlati áramok korai érzékelésével (300 mA–30 A érzékenységű ÁVK beépítése)

1: Az esetek többségében a zárlat a motor kapcsainál következik be, így a zárlati áram értékét a kábel és a motorindító vezetékvezetésének impedanciája csökkenti, ezért ezeket kapcsolózárlatoknak nevezik.

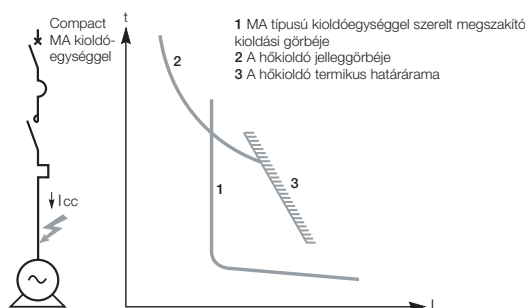
Összefoglalás

A megszakító + kontaktor + hőkioldó¹ készülékkombináció motoros leágazások vezérlésére és védelmére kifejezetten alkalmas, ha:

- a létesítmény karbantartási tevékenységét csökkenteni kell, ami általában a terciér szektor és a kis- és közepes méretű ipari tevékenységet folytató vállalkozások esete;

- a munkafolyamat végrehajtása kiegészítő funkciók beépítését igényli;
- karbantartási igény esetén az üzemviteli követelmények a terhelés lekapcsolásának lehetőségét írják elő.

A megszakító és a mágneskapcsoló készülékkombináció zárlati megszakító-képessége

A hőkioldó termikus határárama jelleggörbéje a megszakító kioldási görbéjétől jobbra kell, hogy legyen.

A szabványok pontosan meghatározzák azokat a szempontokat, amelyeket a helyes 2. típusú koordináció megvalósítása érdekében figyelembe kell venni:

- a motorvédő-kapcsoló hőkioldója és a megszakító zárlatvédelmi kioldója közötti koordináció. Az ábrán látható, hogy a hőkioldó védelmére ez akkor teljesül, ha annak termikus határárama jelleggörbéje a megszakító kioldási jelleggörbéjétől jobbra helyezkedik el. A beépített zárlatvédelemmel és hőkioldóval rendelkező motorindító esetében a koordinációt a megfelelő tervezés biztosítja.
- a mágneskapcsoló túláramvédelmi megszakító-képessége nagyobb kell, hogy legyen, mint a megszakító zárlatvédelmi kioldóegységén beállított kioldóáram értéke;

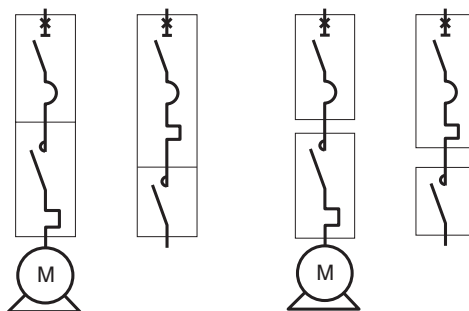
Megszakító és kontaktor vagy motorindító készülékkombináció zárlati megszakító-képessége

Egy megszakító + kontaktor készülékkombináció megszakító-képességét nem lehet kiszámítani, értéke csak laboratóriumi vizsgálatok alapján határozható meg. Ezért a Schneider Electric a Multi 9 és az MA kioldóegységgel szerelt Compact NS megszakítók és a különböző motorindító készülékkombinációk megszakító-képességét táblázatokban adja meg.

A vizsgálatban az a zárlati megszakító-képesség, amelyet a független zárlati árammal kell összehasonlítani, a következő lehet:

- a megszakító + kontaktor készülékkombináció zárlati megszakító-képessége, ha a megszakító és a kontaktor fizikailag közel helyezkedik el egymáshoz (lásd 1. ábra) (ugyanabban a fiókban, térrészben vagy motorvezérlő szekrényben). A készülékkombináció fogyasztóoldali zárlati áramának értékét a kontaktor és a hőkioldó impedanciája bizonyos mértékben korlátozza. Ezért a készülékkombináció főleg olyan áramkörökben használható, ahol a független zárlati áram értéke meghaladja a megszakító zárlati megszakító-képességének értékét. Gazdaságossági szempontból ez a tulajdonság gyakran jelentős megtakarítást eredményez.

- a megszakító zárlati megszakító-képessége, abban az esetben, ha a megszakítót és a kontaktort egymástól távol telepítették (lásd 2. ábrát), mivel ilyenkor fennáll a motorindító és a megszakító közötti szakaszon a zárlat bekövetkezésének veszélye.

1. ábra: egymás mellé szerelt megszakító és kontaktor

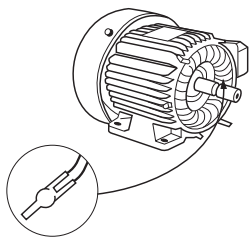
2. ábra: külön szerelt megszakító és kontaktor

1: A kontaktorra szerelt hőkioldó készülékkombinációt általában „motorvédő-kapcsoló”-nak nevezik.

A megszakító pillanatműködésű zárlatvédelmi kioldóáramának meghatározása

A motor indításakor, kialakuló áramcsúcs okozta kioldás megelőzése érdekében a kioldóáram beállítási értéke ne legyen kisebb, mint 12 In.

Kiegészítő védelmi funkciók

Hőmérséklet-érzékelőkkel megvalósított hőfokvédelem

A kiegészítő védelmek a következők:

- a motorba épített hőmérséklet-érzékelők (tekercekre, csapágyakra, légcsatornába stb.)
- többfunkciós védelmi készülékek (funkciócsoportok),
- szigetelés-ellenőrző készülék a motor működő vagy álló állapotában.

Hőmérséklet-érzékelők

A hőmérséklet-érzékelők feladata a motor rendellenes hőmérséklet-emelkedésének érzékelése közvetlen méréssel. A hőmérséklet-érzékelők általában a motor állórész tekercselésébe vannak beágyazva (kisfeszültségű motorok esetén), a jelzésekét egy vezérlő készülék dolgozza fel, amely szükség esetén a kontaktornak vagy a megszakítóknak kioldóparancsot ad (ld. ábra).

Többfunkciós motorvédelmi készülék

A többfunkciós készülékek, több érzékelő és kijelzőegységhez csatlakoztatva, biztosítják a motor és egyes funkcióra a hajtott gép védelmét is, amelyek:

- Túlterhelés;
- Forgórész-megszorulás, vagy túl hosszú indítási idő;
- Túlmelegedés;
- Fázisaszimmetria, fáziskiesés, forgásirány;
- Földzárlat (áram-védőkapcsolóval);
- Üresjárásra futás, indításkor blokkolt forgórész;

Előnyei alapvetően a következők:

- átfogó védelem, amely megbízható, hatékony és állandó felügyeleti és vezérlési funkciót biztosít;
- a motor működtetés ütemtervének hatékony felügyelete;
- riasztás-, és vezérlés jelzések;
- adatátviteli lehetőség kommunikációs buszon keresztül.

Például: LT6 relé folyamatos felügyeleti és vezérlési funkcióval és adatátvitellel, vagy LUCM többfunkciós vezérlőegység és TeSys U kommunikációs egység.

Álló motorok megelőző védelme

Ez a védelmi mód az álló motor szigetelési szintjének mérését jelenti, így az üzem közben kialakuló szigetelési hibák káros következményei elkerülhetők, ezek:

- biztonsági rendszerekbe telepített motorok sikertelen indítása vagy rendellenes üzem;
- termelés kiesés.

Ez fajta védelmi mód a nélkülözhetetlen szolgáltatásokat biztosító és biztonsági rendszerekbe épített motorok esetében kötelező, különösen, ha a motorok nedves vagy poros környezetben üzemelnek. A védelem alkalmazásával megelőzhető a motor indításakor kialakuló testzárlat miatti tönkremenetele (az egyik leggyakrabban előforduló hibaforrás), mivel a védelem jelzi, hogy a motor kielégítő üzemi viszonyainak helyreállítása érdekében karbantartási munka szükséges.